

Llocs, fets i gent

Les danses rituals són una de les mostres més importants de la tradició i la cultura que ens identifiquen com a poble i que han perdurat al llarg dels temps. Per això, en aquest article i en els tres següents, volem apropar-vos a les danses rituals de Mallorca: el ball dels cossiers, la dansa de les àguiles i de Sant Joan Pelós, la dels cavallets i les danses manacorines dels indis i els moretons. Segons els estudiosos, en els seus orígens, alguna d'aquestes danses eren paganes, però l'Església va prohibir-les i va incorporar-les als rituals religiosos.

El ball dels cossiers és una dansa tradicional de Mallorca, molt popular durant el Barroc, que s'ha mantingut viva en els municipis de Montuïri (on sembla que el ball no s'aturà) i d'Algaida (on la dansa continua, després d'un parèntesi d'una vintena d'anys). A més, el ball dels cossiers s'ha recuperat a altres pobles de Mallorca, com ara Manacor, Alaró, Pollença, Palma, Son Sardina i, recentment (2012), a Campos.

La paraula *cossier*, documentada per primera vegada a Mallorca el 1554, és, segons Joan Coromines, l'adaptació catalana del mossarabisme *kosair*, 'corredor', que corre cerimonialment, derivat del llatí *cursus*, 'cós' o 'correguda' en català.

A tots els municipis (excepte a Pollença, on el cossiers són dotze) participen en la dansa sis balladors (els cossiers pròpiament dits) i una dama, representada per un home en segons quins llocs. Menys a Palma i a Pollença, els dansaires ballen acompanyats d'un dimoni.

Tot i que la indumentària dels cossiers no és idèntica a tots els pobles, perquè cada un conserva un estil propi, la vestimenta és de tall femení i amb ornaments que l'embelleixen: llaços de colors o bandes, cascavells, capells (amb formes diferents segons el municipi), miralls, cintes i un mocador a la mà.

Els instruments més utilitzats per acompanyar la dansa dels cossiers són el flabiol, el tamborí i les xeremies.

Els cossiers interpreten balls diversos, i l'actuació dels dansaires és diferent en cada un dels indrets esmentats. Tot i les peculiaritats coreogràfiques i festives de cada poble, tots els cossiers duen el compàs amb els braços enlaire, tot fent volar els mocadors i els rams d'alfàbrega o de murta, si en duen. A més, en tots els municipis els cossiers ballen, entorn de la dama,

normalment en cercle.

Igualment, el dimoni sempre gira entorn del cercle i, al final d'algun ball o de l'actuació, els cossiers el trepitgen, com a símbol de la victòria de la dama. La seva funció és obrir pas a la comitiva i fer lloc per al ball mitjançant una vara i una llendera. En ocasions, durant la dansa també balla imitant algunes passes dels cossiers.

El dimoni, el vestit del qual sol ser de sac i amb motius decoratius de l'infern, du una màscara. Al final de l'esquena sol dur un picarol que els més agosarats proven de fer sonar. El dimoni, durant el recorregut o quan acaben els balls, també persegueix els infants i els joves que el provoquen, per colpejar-los, sense fer-los mal, amb la llendera.

Els cossiers d'**Alaró** ballen el darrer dissabte de maig (a Los Damunt) i el dia de Sant Roc, 16 d'agost. A **Algaida**, es pot veure ballar els cossiers en dates molt assenyalades: el 16 de gener, a la festa de Sant Honorat, i a l'estiu els dies 24 i 25 de juliol, coincidint amb la festivitat de Sant Jaume. A **Campos**, ballen dia 9 de gener, festa patronal de Sant Julià. Els cossiers de **Manacor** dansen el dia del pregó de les Fires i Festes de Primavera (darrer divendres de maig) i dia 12 de juny, a la festa del Sant Crist (dia de la cinquagesma). Els de **Montuïri** ballen el 23 d'agost i el dia del seu patró, 24 d'agost, Sant Bartomeu. El dia de la Mare de Déu d'Agost, dia 15, ballen vestits de carrer. A **Palma**, els cossiers dansen dia 31 de desembre, en la festa de l'Estendard, mentre que a **Son Sardina** ho fan el dia del Corpus. A **Pollença**, ballen el 2 d'agost, dia de la Mare de Déu dels Àngels, patrona de Pollença.

Trencam tòpics

Convé que no identifiquem les tradicions amb un fet del passat que no té res a veure amb nosaltres. El fet de conèixer les nostres festes i tradicions és indispensable per tal d'anar formant una identitat i un sentiment de pertinença a un grup amb el qual identificar-se i sentir-se estimat. Les festes i tradicions populars ens identifiquen com a poble i ens serveixen per adonar-nos de com ha evolucionat la nostra societat, el nostre poble. Saber d'on venim ens ajuda a saber cap on volem anar. Participem en les nostres festes! Conservem les tradicions!